

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013.

УДК 332.1

Шимонік А., доктор наук, професор

Політехніка Лудзька, Польща,

Галушак В.Л., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНОЇ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

У статті визначені нерівності для вибору моделі розвитку ЛРСР, на основі яких вибрано стратегії їх розвитку і описано кожна з них.

Ключові слова: регіон, стратегія, логістична система, рекреація.

Shymonik A., Halushchak V.

STRATEGIES FOR THE DEVELOPMENT OF LOGISTICS RECREATIONAL REGIONS OF UKRAINE

In the article the inequality of the Latvian SSR model selection, based on which selected their development strategies and describes each of them.

Keywords: region, strategy, logistic system, rekreaciya.

Шимоник А., Галушак В.Л.

СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ РЕКРЕАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

В статье определены неравенства выбора модели развития ЛССР, на основе которых выбрано стратегии их развития и описано каждое из них.

Ключевые слова: регион, стратегия, логистическая система, рекреация.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Аналіз та оцінка тенденцій розвитку ЛРСР України показав, що, незважаючи на швидкий розвиток рекреаційної сфери, існує безліч невіршених проблем, які перешкоджають ефективному розвитку цієї системи. Це пов'язано із цілою низкою обставин: нераціональним використанням рекреаційних ресурсів у регіонах, сезонною нестабільністю попиту на рекреаційні послуги, недостатнім розвитком інфраструктури. В процесі проведення аналітичного дослідження рівня розвитку ЛРСР визначено, що комплексний розвиток рекреаційної сфери держави неможливий без обґрунтування та виваженого вибору стратегічних пріоритетів розвитку ЛРСР України, спрямованої на: задоволення

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013.

потреб рекреантів; оптимізацію потоку рекреантів, сервісних послуг, інформаційних та фінансових, потоків; ефективне використання рекреаційних ресурсів тощо. Проблеми управління ЛРС недостатньо розроблені як на теоретичному, так і на практичному рівні. Тому вважаємо за необхідне розробити стратегії розвитку ЛРС регіонів України.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. З. Герасимчук, Л. Ковальська, Н. Хвищун, О. Мороз [1], О. Беякова [2], Т. Прокоф'єва, М. Ваховська [3], С. Нестеров, Т. Безрукова, І. Толкачов [4], О. Носов [5], Р. Ларіна [6] та ін.

Цілі статті. Ціллю нашої наукової праці є розробка стратегій розвитку логістичної рекреаційної системи регіонів (ЛРСР) України, опираючись на результати проведеного нами аналітичного дослідження рівня розвитку ЛРСР України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Розглянемо складові елементи процесу розробки стратегії розвитку ЛРСР. Результати проведених аналітичних досліджень засвідчили, що спостерігається різний рівень забезпеченості регіонів рекреаційними ресурсами, рекреаційною та логістичною інфраструктурою, сервісним обслуговуванням та ін., що відповідно вимагає застосування диференційованих підходів до вибору стратегічних пріоритетів розвитку ЛРСР. Головною метою стратегічного розвитку ЛРС кожного регіону повинно бути формування й підвищення ефективності функціонування ЛРС як елемента нарощення економічного та соціального потенціалу регіону за умови раціонального використання рекреаційних ресурсів регіону та надання рекреантам необхідних їм послуг – високої якості, у зручний для них час, в комфортних умовах та за вигідними цінами. На наступному етапі формування стратегії розвитку ЛРСР є встановлення пріоритетних цілей. Побудова дерева цілей передбачає ранжування цілей відносно їх важливості, першочерговості, простоти чи складності досягнення, комплексності, вона включає 4 рівні ієрархії:

- перший рівень визначається стратегічною метою розвитку ЛРСР;

- другий рівень визначається як первинна ланка цілей, що спрямовуються на забезпечення стратегічної мети;

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013.

- третій рівень формується як конкретизація та визначення часткових цілей первинної ланки;

- четвертий рівень встановлюється як деталізація основних завдань, що стоять перед ЛРСР для досягнення часткових та на цій основі стратегічних цілей. Це є цілі низового рівня, що спрямовувалися на дієву практику реалізації у найшвидший період.

Як підтвердив проведений аналіз розвитку ЛРСР України, всі регіони мають ті чи інші проблеми. Тому відповідно і заходи щодо вирішення цих проблем та подальшого розвитку ЛРСР повинні диференціюватися на рівні конкретних територій з урахуванням їх специфіки. Окрім того, стратегія розвитку ЛРСР повинна орієнтуватись та підтримку взаємодії між усіма елементами цієї системи. Пропонуємо обирати стратегію розвитку ЛРСР за допомогою визначення моделі розвитку цієї системи (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння інтегральних показників розвитку ЛРСР
(станом на 2011 р.)*

Регіон	Інтегральний показник забезпеченості рекреаційною інфраструктурою (ІЗР)	Інтегральний показник забезпеченості рекреаційними ресурсами (ЗРР)	Обсяг потоків рекреантів (ПР)	Нерівність для вибору моделі розвитку ЛРСР
АР Крим	0,0857	0,3449	0,7391	$ЗРС > ІЗР < ПР$
Вінницька	0,6623	0,2348	0,0485	$ЗРР \leq ІЗР \approx ПР$
Волинська	0,3757	0,5812	0,0709	$ЗРС > ІЗР \approx ПР$
Дніпропетровська	0,1644	0,1666	0,1217	$ЗРР \leq ІЗР \approx ПР$
Донецька	0,0892	0,1827	0,1335	$ЗРС > ІЗР < ПР$
Житомирська	0,5786	0,3171	0,0223	$ЗРР \leq ІЗР \approx ПР$
Закарпатська	0,3547	0,2983	0,082	$ЗРС > ІЗР < ПР$
Запорізька	0,2682	0,1706	0,1497	$ЗРР \leq ІЗР \approx ПР$
Ів.-Франківська	0,9036	0,3363	1	$ЗРР \leq ІЗР \approx ПР$

Продовження таблиці 1

Київська	0,2534	0,2977	0,023	$ZPC > I3P < PP$
Кіровоградська	0,578	0,109	0,0295	$ZPP \leq I3P \approx PP$
Луганська	0,1351	0,1397	0,0719	$ZPC > I3P < PP$
Львівська	0,3095	1	0,1836	$ZPC > I3P \approx PP$
Миколаївська	0,1239	0,3226	0,0421	$ZPC > I3P < PP$
Одеська	0,111	0,2626	0,1391	$ZPC > I3P < PP$
Полтавська	0,3523	0,2895	0,0669	$ZPP \leq I3P \approx PP$
Рівненська	0,8798	0,5885	0,0588	$ZPP \leq I3P \approx PP$
Сумська	0,3144	0,224	0,0449	$ZPP \leq I3P \approx PP$
Тернопільська	0,626	0,175	0,0379	$ZPP \leq I3P \approx PP$
Харківська	0,2609	0,1617	0,1471	$ZPP \leq I3P \approx PP$
Херсонська	0,0883	0,2017	0,1811	$ZPC > I3P < PP$
Хмельницька	1	0,2579	0,0949	$ZPP \leq I3P \approx PP$
Черкаська	0,2381	0,2312	0,0529	$ZPC > I3P < PP$
Чернівецька	0,477	0,0958	0,0765	$ZPP \leq I3P \approx PP$
Чернігівська	0,2522	0,4036	0,0374	$ZPC > I3P < PP$

*розроблено автором

Оскільки ЛРСР складається із таких основних елементів як рекреаційні ресурси, інфраструктура та споживачі рекреаційних послуг, то й стратегія її розвитку повинна ґрунтуватись на удосконаленні показників діяльності її елементів. Зокрема, необхідно врахувати такі показники: забезпеченість регіону рекреаційною інфраструктурою, рекреаційними ресурсами та обсяг потоку рекреантів у регіоні. Врахування цих показників розвитку ЛРСР дозволить визначити модель розвитку ЛРС в кожному регіоні України.

Застосувавши модель розвитку ЛРСР, отримуємо три типи моделі:

- модель розвитку рекреаційної інфраструктури ЛРСР;
- модель інтенсифікації економічних потоків ЛРСР;
- модель оптимального використання рекреаційних ресурсів ЛРСР.

Модель розвитку рекреаційної інфраструктури ЛРСР відповідає ситуації, коли забезпеченість регіону рекреаційними ресурсами перевищує забезпеченість регіону рекреаційною інфраструктурою, але є меншою за обсяг потоку рекреантів ($ZPC\ ЛРСР > I3P < PP\ ЛРСР$). Така модель розвитку ЛРС нині спостерігається у багатьох регіонах України, які володіють значними запасами рекреаційних ресурсів та в яких є потужний потік рекреантів. При цьому відстає у розвитку інфраструктурна забезпеченість ЛРСР, що унеможливує надання необхідних рекреантові послуг високої якості та у потрібний йому час.

Модель інтенсифікації економічних потоків ЛРСР виникає тоді, коли показник забезпеченості рекреаційними ресурсами перевищує забезпеченість регіону рекреаційною інфраструктурою, але потік рекреантів наближено дорівнює показнику забезпеченості рекреаційною інфраструктурою ($ZPC\ ЛРСР > I3P \approx PP\ ЛРСР$).

Модель оптимального використання рекреаційних ресурсів ЛРСР виникає тоді, коли забезпеченість регіону рекреаційними ресурсами менша, ніж забезпеченість рекреаційною інфраструктурою і менша за потік рекреантів, але інфраструктурна забезпеченість відповідає рівню потоку рекреантів ($ZPP\ ЛРСР \leq I3P \approx PP\ ЛРСР$), тобто можливості ресурсної бази ЛРСР стосовно прийому рекреантів зменшуються унаслідок надмірного потоку рекреантів, який стимулюється збільшеними потужностями інфраструктурної бази цієї системи.

Як бачимо у табл.1, модель розвитку рекреаційної інфраструктури спостерігається у таких регіонах: АР Крим, Донецька, Закарпатська, Київська, Луганська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Черкаська та Чернігівська області.

Модель інтенсифікації економічних потоків ЛРСР спостерігалася лише у Волинській та Львівській областях.

Модель оптимального використання рекреаційних ресурсів ЛРСР характерна для Вінницької, Дніпропетровської, Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Кіровоградської, Полтавської,

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013. Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької та Чернівецької областей.

Відповідно до типу моделі розвитку ЛРСПР необхідно вибирати стратегії для розвитку ЛРСПР України (табл.2).

Таблиця 2

Вибір стратегії розвитку ЛРСПР (станом на 2011 р.)*

Стратегія розвитку ЛРСПР	Регіони
Стратегія розвитку рекреаційної інфраструктури логістичної рекреаційної системи регіону	АР Крим, Донецька, Закарпатська, Київська, Луганська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Черкаська, Чернігівська
Стратегія інтенсифікації логістичних потоків рекреаційної системи регіону	Волинська, Львівська
Стратегія оптимального використання рекреаційних ресурсів	Вінницька, Дніпропетровська, Житомирська, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Хмельницька, Чернівецька

* розроблено автором

В межах стратегії розвитку рекреаційної інфраструктури ЛРСПР основними завданнями регіональних органів влади є:

- ініціювання внесення змін до Податкового кодексу України з метою сприяння діяльності підприємців у галузі рекреації, покращення оподаткування рекреаційних послуг. Зокрема, звільнення інвестиційних проєктів з розбудови рекреаційної інфраструктури від сплати місцевих зборів;

- розробка та впровадження комплексу заходів з метою залучення інвестицій для розвитку санаторно-курортних, оздоровчих закладів, готелів та інших установ для тимчасового проживання, закладів харчування, культури, транспортної інфраструктури;

- широке проведення тендерів та надання земельних ділянок під забудову об'єктами рекреації з пайовою участю щодо розвитку інженерної і загальнокурортної інфраструктури;

- поетапне виведення з експлуатації та реорганізація нерентабельних і тимчасових баз відпочинку шляхом введення стандартів рекреаційних умов;

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013.

- запровадження ефективної системи фінансування санаторно-курортної галузі, готельного та ресторанного бізнесу;
- проведення приватизації оздоровчих та санаторно-курортних закладів (крім спеціалізованих санаторіїв), у першу чергу нерентабельних та тих, що перебувають в оренді, а також об'єктів незавершеного будівництва;
- проведення ремонту залізничних колій, встановлення їх відповідності європейським зразкам;
- відновлення парку літаків, відповідність технічних можливостей аеропортів України сучасним міжнародним вимогам;
- розширення географії міжнародних авіаперевезень;
- відновлення матеріально-технічної бази морських суден;
- ремонт автомобільних доріг;
- побудова швидкісних магістралей міжнародного класу.

Стратегія інтенсифікації економічних потоків ЛРСП спрямована на забезпечення взаємодії цієї системи і регіональних органів влади щодо налагодження та управління рухом потоку рекреантів, фінансового потоку, потоку сервісних послуг та інформаційного потоку як на внутрішньо-регіональному, так і на міжрегіональному рівнях. Дана стратегія пропонується для всіх регіонів, так як дотепер розглядалися проблеми інтенсифікації лише потоків рекреантів, але логістичний підхід до такої інтенсифікації не застосовувався. Тим паче, не існує статистичної інформації для аналізу інформаційних та фінансових потоків, потоків сервісних послуг, що також є проблемою. Детальніша інформація про методи інтенсифікації економічних потоків ЛРСП буде представлена у пп. 3.2 даного розділу дисертаційного дослідження.

Стратегія оптимального використання рекреаційних ресурсів регіону. Розвиваючи ЛРСП, варто застосовувати логістичні принципи, зокрема «Pull-підхід» та концепцію «точно в термін». Це означає, що створюючи чи розвиваючи ЛРСП, представники регіональних органів влади мають попередньо розрахувати максимальну рекреаційну місткість (безпечний показник рекреаційного навантаження на певну ресурсну базу). Відповідно необхідно, щоб регіональні органи влади контролювали будівництво рекреаційних об'єктів з метою збереження цілісності та якості рекреаційних ресурсів ЛРСП.

Крім того, регіональні органи влади повинні здійснити заходи, спрямовані на:

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013.

- встановлення і обов'язкове дотримання екологічних стандартів, нормативів і лімітів використання природних ресурсів при господарській, управлінській і рекреаційній діяльності;

- вдосконалення системи моніторингу для оцінки дії природних і антропогенних чинників на довкілля;

- визначення і впровадження в практику управління ЛРСР рівнів гранично допустимого екологічного навантаження для рекреаційних зон і морських акваторій;

- формування системи нагляду за транспортуванням небезпечних вантажів в морських водах;

- забезпечення дотримання режимів округів і зон санітарної охорони курортів, рекреаційних територій, законодавства з використання земель лікувально-оздоровчого і рекреаційного призначення; раціональне використання природних лікувальних ресурсів ЛРСР;

- забезпечення дотримання екологічних встановлених законодавством України вимог при проектуванні, розміщенні і будівництві об'єктів; обов'язкове проведення державної екологічної експертизи проектів будівництва і реконструкції об'єктів ЛРСР;

- забезпечення безперебійного водопостачання, будівництво і реконструкцію водно-каналізаційних мереж і очисних споруд з обліком сезонного рекреаційного навантаження в населених пунктах у межах курортних територій і прибережних захисних смуг морів;

- введення обов'язкового застосування в промисловості на території ЛРСР нових, екологічно безпечних технологій, які зменшують антропогенний тиск на довкілля і не сковують можливостей ефективного рекреаційного використання територій;

- впровадження сучасних технологій очищення викидів забруднюючих речовин;

- збільшення частки нетрадиційних джерел відновлюваної енергії (вітрової, сонячної, геотермальної та ін.) і альтернативних видів палива;

- зниження і приведення у відповідність з санітарно-гігієнічними нормами рівня забруднення атмосферного повітря населених пунктів, поверхневих і підземних вод;

- створення і введення державного кадастру природних лікувальних ресурсів України, державного кадастру природних територій курортів України, розташованих на території регіону;

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013.

- надання прибережним територіям ЛРСР статусу курортних територій державного і місцевого значення;

- оптимізацію використання прибережних територій ЛРСР (двох-кілометрова зона від урізання води) Чорного і Азовського морів згідно з екологічними нормами і пріоритетами ЛРСР;

- здійснення стратегічного планування розвитку прибережних територій, розробку схеми функціонального зонування прибережної смуги з визначенням територій, придатних для різних видів господарської діяльності;

- припинення руйнування берегової лінії, ерозії земель, зрушень і абразійних процесів, особливо в прибережній курортній зоні шляхом берегоукріплення і протизсувних робіт;

- оптимізацію використання земель оздоровчого і рекреаційного призначення;

- відновлення порушених рекреаційних територій;

- забезпечення відповідності курортних територій санітарним нормам;

- встановлення водозахисних зон і прибережних захисних смуг морів та введення спеціального порядку використання земель у водозахисних зонах і прибережних захисних смугах морів;

- поліпшення матеріального забезпечення і організації роботи служб швидкого реагування на надзвичайні ситуації в прибережних захисних смугах морів;

- проведення паспортизації об'єктів культурної і природної спадщини місцевого значення;

- введення разом з місцевими органами виконавчої влади перспективного планування щодо збереження архітектурної і містобудівної спадщини курортних міст;

- удосконалення механізму надання дозволів для розміщення підприємницьких об'єктів шляхом досягнення відповідності видачі таких дозволів вимогам законодавства щодо збереження історико-культурних цінностей, зелених зон, унікальних ресурсів ЛРСР;

- сприяння залученню інвестицій в діяльність із збереження тареставрації об'єктів культурної спадщини;

- сприяння залученню об'єктів культурної і природної спадщини до національних і світових туристичних маршрутів;

- забезпечення контролю за дотриманням встановлених режимів охорони пам'яток історії, культури, архітектури і природи;

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013.

- створення національних і регіональних ландшафтних парків, об'єктів природно - заповідного фонду, здійснення їх екологічного облаштування і включення в туристичні маршрути;

- введення обов'язкової екологічної експертизи розміщення туристичної і курортної інфраструктури на територіях об'єктів, що належать до природно-заповідного фонду;

- регулювання туристичного навантаження на природні комплекси, використання спеціальних технологій мінімізації забруднення природних об'єктів потоком рекреантів;

- формування культури екологічного відпочинку, підвищення рівня екологічної освіти представників рекреаційної індустрії і рекреантів, екологічної просвіти місцевого населення.

Виконання стратегії розвитку ЛРСПР дозволить створити позитивний імідж України як розвинутої туристичної країни, Європейського центру обслуговування туристів і створення конкурентоздатних туристичних продуктів на основі високої якості, унікальної та різномірної пропозиції завдяки багатству природної та історико-культурної спадщини.

Ефективність впровадження стратегії розвитку ЛРСПР пропонуємо визначати за такими індикаторами:

Кількісні результати:

- підвищення інтенсивності потоку рекреантів;
- збільшення кількості рекреаційних послуг та пропозицій для відпочинку;

- збільшення обсягів залучених інвестицій для розвитку інфраструктури;

- збільшення кількості об'єктів рекреаційної інфраструктури;

- підвищення рівня завантаженості об'єктів;

- зростання кількості категоризованих туристичних садиб, ознакованих туристичних атракцій, промаркованих туристичних шляхів;

- збільшення кількості працівників та створення нових робочих місць;

- збільшення доходів населення;

- збільшення обсягів фінансування з державного та місцевих бюджетів, що спрямовуються на розвиток системи.

Якісні результати:

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013.

- використання рекреаційними підприємствами ресурсозберігаючих технологій;

- впровадження новітніх технологій виробництва рекреаційних послуг;

- розвиток нових видів рекреаційної діяльності;
- поліпшення якості транспортних сполучень;
- сформоване інформаційне забезпечення діяльності системи;
- високий ступінь взаємодії елементів системи;
- ефективний фінансовий механізм розвитку системи;
- сформований позитивний імідж системи.

Висновки. Отже, розроблена нами стратегія розвитку ЛРСР сприятиме: оптимальному та ефективному використанню рекреаційних ресурсів системи; підвищенню рівня інтенсивності економічних потоків системи, що, в свою чергу, призведе до динамічного розвитку рекреації в Україні та збільшення частки рекреаційної сфери в бюджеті країни.

1.Регіональні логістичні системи: теорія та практика: Монографія / З.В. Герасимчук, Л.Л. Ковальська, Н.В. Хвищун, О.Д. Мороз. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011. – 264 с.

2.Белякова Е.В. Инновационное управление в региональных логистических системах / Е.В. Белякова // Проблемы современной экономики. – 2009. – № 2(26). – С. 156–165.

3.Ваховська М.Ю. Морські торговельні порти АР Крим у розвитку ринку логістичних послуг // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eme.ucoz.ua/publ/zbirniki/23_i_2011/vakhovska_m_ju_morski_torgovelni_porti_ar_krim_u_rozvitku_rinku_logistichnikh_poslug/31-1-0-202.

4.Нестеров С.Ю., Безрукова Т.Л., Толкачев И.Б. Оценка эффективности управления региональными логистическими системами / С.Ю. Нестеров, Т.Л. Безрукова, И.Б. Толкачев // Транспортное дело России. – Редакция газеты «Морские вести России». – 2008. – № 4. – С. 109–111.

5.Носов А.Л. Региональна логістика / А.Л. Носов. – М.: Из-во «Альфа-пресс», 2007. – 168 с.

6.Ларіна Л.Л. Формування та забезпечення надійності регіональних логістичних систем: Монографія / Л.Л. Ларіна. – Донецьк: Норд-Прес, 2005. – 284 с.